

Evoluția numărului de membri ai Uniunii Populare Maghiare în județul Cluj (1945–1948)

Tamás Sárándi

Cercetările legate de perioada de după 1945 au început și în România urmând evenimentele din 1989. Așa-numita epocă de tranziție, cuprinzând anii 1945-1948, când Partidul Comunist Român (PCR), - folosindu-se de organizațiile de stânga - a reușit să se transforme dintr-un partid forțat să activeze în ilegalitate, numărând câteva sute de membri, într-un partid al maselor, reprezintă o temă populară în rândul cercetătorilor. Această creștere spectaculoasă a efectivului partidului constituie tema mai multor cercetări, deși majoritatea lor se ocupă exclusiv de efectivul PCR, ignorând schimbările survenite în efectivul celorlalte partide și organizații de stânga. După părerea mea, cercetarea acestui aspect este necesară datorită faptului că PCR a reușit să influențeze numeroase grupuri sociale prin intermediul acestor organizații: femeile, prin Uniunea Femeilor Antifasciste, respectiv populația de etnie maghiară din Transilvania cu ajutorul Uniunii Populare Maghiare. Pe de altă parte, se pare că suprapunerile sunt mult mai puține față de ceea ce se credea anterior.

Studiile legate de modificarea efectivului PCR cercetează schimbările mai ales la nivel național¹. Mai recent au apărut și lucrări care se concentrează asupra aspectelor locale².

În cele ce urmează aș dori să urmăresc schimbările survenite în efectivul UPM din județul Cluj în perioada 1945-1948, analizând totodată în ce măsură transformările survenite în efectivul partidului sunt influențate de politica acestuia. Virgil Țărău a prelucrat parțial acest aspect în lucrarea mai sus menționată, însă și el s-a concentrat mai ales asupra PCR și doar parțial asupra UPM, respectiv a celorlalte organizații³.

Datorită acestor lipsuri am considerat importantă reluarea cercetării temei, deoarece nimeni nu a urmărit istoria partidului din acest punct de vedere și nu s-a ilustrat grafic schimbarea. Pentru o mai bună analiză a datelor aș dori să efectuez o comparație între UPM, și respectiv două organizații mai mici, Frontul Plugarilor⁴ și Apărarea Patriotică. Am ales aceste două formațiuni, deoarece Frontul Plugarilor juca un rol asemănător UPM, urmărind integrarea țărănimii și alăturându-se Frontului Național Democrat⁵.

---

¹ Cătănuș, Dan - Neacșu, Gheorghe: *Componența PCR în perioada 1945- 1970. Evaluări statistice*. In. Arhivele Totalitarismului, 1998/4, Chiper Ioan: *Contribuții privind evoluția numerică și compoziția etnică a PCR 1921-1952*, in. Arhivele Totalitarismului 1998/4.

² În primul rând mă refer la Novák Csaba Zoltán: *A Román Kommunista Párt hatalmi szerkezetének kiépítése Maros megyében, 1944- 1948*, in. *Autonóm Magyarok? Székelyföld változása az „ötvenes” években*, szerk. Bárdi Nándor, Pro- print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2005, respectiv Virgiliu Țărău, *Considerații asupra dinamicii interne a Partidului Comunist Român, în anii 1944- 1947, Studii de caz, județul Cluj*. In. Anuarul Institutului de Istorie Cluj, 1996.

³ O altă deficiență a lucrării constă în faptul că deși titlul menționează perioada 1945-1948, studiul se referă doar la anii 1945-1946

⁴ Frontul Plugarilor a fost înființat de avocatul hunedorean dr. Petru Groza în 1933. Inițial partidul avea înclinații de extremă dreapta, dar în 1935 Groza a încheiat alianțe politice cu PCR și Uniunea Muncitorilor Maghiari (în limba maghiară Magyar Dolgozók Szövetsége, în continuare MADOSZ). Partidul lui Groza era nesemnificativ, din toamna anului 1944 se poate considera ca fiind un partid- satelit al PCR.

⁵ A fost înființat în toamna lui 1944 și PCR își exercita influența asupra organizațiilor sale de masă prin acesta. Membrii săi au fost: PCR, PSDR, UPM, Frontul Plugarilor, respectiv unele formațiuni comuniste mai mici, partide- satelit (Uniunea Patrioților, Apărarea Națională etc.)

Alegerea mea referitoare la Apărarea Patriotică se explică prin faptul că este o organizație tipică de stânga care nu a făcut nici o încercare de a urmări o politică independentă, deși avea un efectiv numeros.

În cele ce urmează, aș dori deci să infirm unele afirmații legate de UPM, respectiv să confirm cele care se dovedesc valabile.

Una dintre aceste afirmații consideră că majoritatea maghiarilor din Transilvania s-a alăturat UPM, deoarece după 1945 aceasta a fost singura lor organizație politică care funcționa pe criteriu etnic. În urma acestui fapt, uniunea se considera organizația-mamă a maghiarimii transilvane care dorea să integreze toate straturile societății, indiferent dacă scopul lor avea caracter economic sau cultural. Publicațiile de partid și declarațiile din epocă insistau asupra faptului că majoritatea maghiarilor s-a alăturat partidului.

Aș dori să analizez această afirmație pe două planuri, la nivel județean și orășenesc. După statisticile de partid, în județul Cluj trăiau 360 000 de oameni, și doar aproximativ 30- 35% din aceștia erau maghiari. Prin contrast, Clujul și-a păstrat majoritatea maghiară absolută în acești ani. În același timp orașul era considerat centrul primordial al UPM, deoarece organele centrale ale partidului funcționau în acest oraș în primii ani.

O altă afirmație din epocă legată de UPM este faptul că aceasta ar avea cea mai mare organizație de masă în județul Cluj. La nivel județean, acesta ar fi un rezultat considerabil, dar la nivel orășenesc partidul trebuia să domine singur viața politică în urma efectivului. De asemenea, aș mai dori să cercetez și măsura în care se datorează entuziasmului de început și în ce măsură a reușit partidul să-și mențină, și să-și mărească efectivul la nivel județean, respectiv orășenesc.

A treia afirmație este legată mai mult de istoria partidului și se referă la faptul că în urma așa-numitei declarații de la Târgu-Mureș a avut loc o retragere în masă din partid. Declarația a cauzat cea mai mare criză a UPM și reprezintă o cotitură în istoria partidului. Începând cu acest moment accentul cade mai cu seamă pe organizare, entuziasmul de început trecând pe al doilea plan. Ceea ce aș dori să analizez este legat de proporția retragerilor, respectiv de acest fenomen la nivelul întregii Transilvanii.

În final aș dori să cercetez un fapt mai puțin examinat, suprapunerile în efectivele diferitelor partide. Acest aspect este important și pentru a afla dacă poate fi vorba de mase largi recrutate sau doar de un grup mai numeros devotat aripii stângi.

Izvoare

Pentru scrierea acestui studiu am folosit documentele Direcției Județene Cluj a Arhivelor Naționale. Am folosit ca sursă primară documentele PCR, deși documentele județene și orășenești ale UPM sunt și ele accesibile. Aceasta se explică prin faptul că datele legate de efectivul partidului și al organizațiilor de masă se găsesc în documentele Secției organizatorice a partidului sub forma statisticilor lunare⁶. Pe de altă parte, în documentele UPM datele sunt parțiale, mai ales datorită documentației incomplete. De exemplu, din anul 1946 există doar rapoartele locale, iar din 1947 acestea dispar aproape complet și doar buletinele lunare sunt accesibile.

Cercetarea a fost îngreunată de faptul că și documentația Secției de organizare a fondului PCR este incompletă. Din anul 1945 lipsesc documentele secției⁷, anul 1946 este

---

⁶ Fără a analiza problema referitoare la calitatea UPM de organizație de masă sau partid independent, constat doar că secția de organizare a PCR o consideră una dintre organizațiile sale de masă ca și Frontul Plugarilor, Apărarea Națională și celelalte formațiuni similare.

⁷ Numărul dosarului ar fi 1945/3, dar după afirmația arhivistului dosarul s-a pierdut, astfel încât datele referitoare la PCR sunt și ele incomplete.

complet, din 1947 avem doar a doua jumătate a anului, iar din 1948 lipsesc datele în totalitate⁸.

Din cauza faptelor enumerate mai sus, datele referitoare la perioada pe care am cercetat-o sunt incomplete, astfel încât am reușit să fac comparația doar pentru anii 1946-1947. Dar și din aceste date parțiale reiese cât de reușită a fost politica UPM și cât de reală a fost afirmația conform căreia aceasta era organizația-mamă a populației maghiare din Transilvania.

Istoria politică schițată a UPM

Aș dori să urmăresc în cele ce urmează scurta istorie a partidului, subliniind obiectivele politice ale acestuia:

Uniunea Populară Maghiară din România este singura organizație politică a populației maghiare din Transilvania în perioada de după 1945. Mișcarea de stânga, în rândurile maghiarilor din România a apărut încă din perioada interbelică, când Partidul Maghiar nu a reușit să integreze muncitorii maghiari, care s-au desprins din partid în 1933, formând MADOSZ. Această grupare rămâne însă periferică, fără vreo influență notabilă.

În urma evenimentelor din România anulului 1944 și a ocupației sovietice a teritoriului, PCR s-a activizat, urmat de intrarea în scenă a MADOSZ⁹. Pe 16-17 octombrie 1944 se ține prima întrunire națională, dar la aceasta participă doar reprezentanții județelor din sudul Transilvaniei și secuime. Aici se decide schimbarea numelui organizației în UPM, adaptându-se la noile obiective. Se alege un organ de conducere alcătuit din cinci membri: Kurkó Gyárfás, Bányai László, Czikó Nándor, Dávid Sándor, Csákány Béla¹⁰. În același timp, organizația adera la Frontul Național Democrat, numit în această vreme Blocul Partidelor Democrate. Aderarea la Blocul Partidelor Democrate se realizează în ciuda faptului că planul de lucru al acestuia menționează minoritățile o singură dată, cu care ocazie interzice persecutarea naționalităților¹¹. Organizația din Cluj ia naștere la 22 octombrie 1944, independent de cea din Brașov¹².

La popularitatea și reușita aripii stângi maghiare a contribuit faptul că partidele politice aflate la putere susțineau acțiunile anti - maghiare ale lui Maniu. De aceea populația maghiară considera armata sovietică salvatoarea ei, respectiv expulzarea administrației românești drept meritul UPM, înscriindu-se astfel în număr mare în partid. Datorită acestui fenomen, a început o tendință de schimbare spre stânga în rândul populației maghiare¹³.

---

⁸ Din motive deocamdată nelucidate și de neînțeles fondul PCR din anul 1948 lipsește în totalitate. Materialul Comitetului Județean PCR- Cluj se termină în 1947 iar cel al Comitetului Municipal Cluj și cel al Comitetului Regional Cluj începe doar din 1949.

⁹ Conform cercetărilor actuale grupa brașoveană MADOSZ își începe activitatea la indicațiile lui Vincze János, secretarul PCR Brașov.

¹⁰ Vincze Gábor, *A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája 1944- 1953*. Budapest- Szeged, 1994, p. 17.

¹¹ Planul de lucru al BPD făcut public la 29 ianuarie 1945 nu promite mai mult pentru naționalități. Cele patru puncte ale programului propun reconcilierea cu naționalitățile țării care va asigura revenirea Transilvaniei de Nord la restul țării, ceea ce s-a întâmplat în urma politicii șoviniste a guvernului. Programul de guvernare este publicat în *România în viața politică 1945*, coord. Ioan Scurtu, Arhivele Statului din România, București, 1994, p. 93- 96.

¹² Semnificația acestui fapt este mare, deoarece Transilvania de Nord a ajuns sub ocupație militară sovietică, perioadă pe care nu o discut în detaliu. Referitor la aceasta vezi: *Autonomisták és centralisták, Észak Erdély a két román bevonulás között 1944 szept. – 1945 márc.* Szerk. Nagy Mihály- Vincze Gábor, Pro-Print, Csíkszereda, 2004.

¹³ Mai pe larg vezi Vincze Gábor, *Határkérdés, kisebbségi kérdés*, in. *Illúziók és csalódások*, Status, Csíkszereda, 1999. Populația maghiară este suprareprezentată în PCR până în 1948.

În ciuda acestora, rolul primordial în UPM le-a revenit foștilor membri MADOSZ din sudul Transilvaniei, politica minoritară a UPM corespunzând fostei politici MADOSZ. Au acceptat integritatea teritorială a României, viitorul maghiarilor și l-au închipuit sub putere românească, au respins autonomia Transilvaniei și nu susțineau revendicările teritoriale ale Ungariei. Considerau PCR și guvernul Groza garanția supremă a drepturilor minoritare. Scopul lor a fost egalitatea democratică în drepturi, deși explicații mai amănunțite referitoare la acest termen nu s-au dat¹⁴.

Unificarea organizațiilor din nordul și sudul Transilvaniei s-a realizat doar la primul congres al UPM. Acesta a avut loc între 6-13 mai 1945 la Cluj. Era perioada de popularitate maximă a UPM, care număra aproximativ 400 000 de membri. La congres Kurkó Gyárfás a fost ales președinte, iar Csákány Béla secretar¹⁵.

În ciuda numeroaselor încercări care s-au manifestat mai ales la nivelul declarațiilor, maghiarii au suferit numeroase afronturi în timpul guvernului Groza. Cele mai mari au fost legate de reforma agrară, CASBI¹⁶ și chestiunea cetățeniei. În aceste probleme UPM a reușit ameliorări minore sau chiar deloc. Premierul Groza promitea încontinuu ameliorarea sau retragerea ordinelor, dar aparatul de stat român le-a sabotat pe rând. Singur Groza și-a dat seama de importanța de moment a politicii favorabile minorității maghiare, dar nici propriul său partid nu era de acord cu el¹⁷. Din această cauză, populația maghiară s-a îndepărtat de guvernul Groza, considerând că nu propune nici o alternativă la politicile minoritare ale guvernelor anterioare. Din cauza numeroaselor probleme nerezolvate, popularitatea UPM a început și ea să slăbească.

Cea mai mare criză a partidului s-a datorat însă așa-numitei declarații de la Tîrgu Mureș. Între 15-18 noiembrie 1945, la ședința comisiei administrative a UPM, acesta a acceptat o proclamație în care se sublinia că problema naționalităților nu este o chestiune de graniță și UPM nu se consideră un organism competent pentru a decide în această problemă. Din cauza declarației, UPM a ajuns în criză de legitimitate, deoarece o parte a maghiarilor s-a îndepărtat de el, membrii săi retrăgându-se în masă. Fiind o organizație de masă de stânga, politica UPM se baza pe numărul mare de membri și încerca să-și legitimeze politica prin acest fapt. Conducerea dorea soluționarea crizei prin lărgirea conducerii la nivel local, antrenând personalități cunoscute în conducere care nu fuseseră active înainte, însă această încercare nu a fost un succes.

Văzând nereușita politicii de lărgire, UPM a început o politică activă de afront. Ca semn al acestei schimbări, la întrunirea din martie 1946 din Brașov, a criticat politica guvernului Groza și pe Pătrășcanu personal, enumerând afronturile la adresa sa. Această încercare a dat rezultate mai ales datorită alegerilor, deoarece guvernul era interesat de un succes electoral al UPM.

Înainte de alegerile din toamna lui 1946 conducerea partidului conta pe 750-800.000 de voturi și 43 de locuri de deputat. Prin contrast, le-au revenit doar 570 000 de

¹⁴ Vincze Gábor, *A Magyar Népi Szövetség válsága*, Magyar Kisebbség, 1999/ 2-3. p. 406.

¹⁵ Vincze Gábor, *A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája 1944-1953*. Budapest-Szeged, 1994, p. 29.

¹⁶ Cel mai grav afront la adresa maghiarilor din Transilvania a fost așa numita lege CASBI, adoptată invocând punctul 8 al convenției ruso-românești de încetare a focului. Acest punct enunța că toate averile aparținând statelor inamice care se găsesc pe teritoriul României trebuie confiscate pentru a nu mai putea fi folosite pentru continuarea războiului. Guvernul român a interpretat greșit obligațiile convenției, căci în timpul apariției legii, Ungaria nu mai era considerată stat inamic. Scopul real al legii era deci exproprierea maghiarilor.

¹⁷ Vincze Gábor, *A Groza kormányt támogató Magyar Népi Szövetség*, in. Magyar Kisebbség, 1998/2, p. 144.

voturi și 29 de locuri în parlament. Majoritatea maghiarilor au votat cu ei din lipsa unei alternative¹⁸.

Începând cu 1947 s-au luat noi măsuri pentru instaurarea socialismului și a dictaturii de partid. Au început atacurile politice la adresa adversarilor, ceea ce a dus la desființarea celor două partide istorice și la arestarea lui Iuliu Maniu. Nici reprezentanții maghiari ai stângii nu au scăpat de acuzații, care i-au vizat mai întâi pe profesorii universitari, apoi pe membrii UPM. Pe 2 mai 1947 a apărut articolul lui Luka Vasile în ziarul „Igazság” din Cluj, în care autorul critica politica UPM. Considera că a fost incorectă politica de front popular și că trebuie pus capăt ”unității maghiare oportuniste”. În urma noii crize, lupta politică din interiorul UPM se agravează, de această dată între stânga și centru, ceea ce a dus la conflicte între UPM și PCR.

În acest context a avut loc congresul de la Timișoara între 21-23 noiembrie 1947. Acesta s-a terminat cu victoria stângii în frunte cu Csákány- Czikó și demiterea lui Kurkó.

Apărarea intereselor a suferit o grea înfrângere prin demiterea lui Kurkó, deoarece partidul – cu sediu central mutat între timp la București - nu mai considera acest aspect ca fiind datorია sa. Afronturile la adresa maghiarilor au rămas nerezolvate, petițiile inițiate de organizațiile locale în care se prezentau și se dovedeau aceste insulte, și se cerea rezolvarea lor, continuau să sosească. Astfel, Centrul Național din București a adresat o circulară organizațiilor locale în care se cere încetarea remiterii acestor memorii, deoarece centrul nu se mai ocupă de rezolvarea acestor cereri¹⁹. În același timp încep epurările în cadrul organizațiilor locale. Conform informațiilor din presă, până în iunie 1950, 129 de mii de „elemente exploatare” au fost excluse din UPM²⁰. Din această cauză popularitatea UPM a scăzut drastic, mai multe organizații locale funcționând doar în mediu rural.

În ianuarie 1948 comitetul administrativ a organizat o sesiune unde s-a căzut de acord asupra angajării instituțiilor culturale în serviciul luptei ideologice. Din raport reiese în același timp faptul că noua conducere se identifică în totalitate cu scopurile democrației române și își pune toate forțele la dispoziție în acest scop²¹.

UPM, format cu scopul de a reprezenta și apăra interesele maghiarilor din Transilvania, a devenit la sfârșitul anului 1947 servitorul fără scrupule al PCR²². A renunțat total la apărarea intereselor și s-a subordonat construirii democrației și luptei de clasă. A devenit o simplă „curea de transmisie” între PCR și masele maghiare, sarcina sa fiind transmiterea instrucțiunilor centrului către maghiari. Între 1950 și 1953 UPM exista și funcționa de fapt doar pe hârtie. Organizațiile locale s-au desființat, în funcțiune au rămas doar organele județene și cele regionale. În primăvara lui 1953 au organizat o sesiune largită unde conducerea și-a declarat autodesființarea, deoarece problema minorităților din

¹⁸ Vincze Gábor, *A Magyar Népi Szövetség válsága*, Magyar Kisebbség, 1999/ 2-3. p. 422. Cele mai recente cercetări au scos la iveală faptul că, pe lângă marile fraude, comuniștii au „luat” voturi și de la UPM, probabil în urma unui acord anterior. Astfel este greu de apreciat numărul de voturi pentru UPM. Unele izvoare românești nu sunt de acord nici în chestiunea numărului de deputați UPM.

¹⁹ Vincze Gábor, *A romániai magyar kisebbség politikai intézményrendszere 1944-53*. in. Régió 1997/2, p. 76.

²⁰ Vincze Gábor, *A Magyar Népi Szövetség válsága*, Magyar Kisebbség, 1999/ 2-3. p. 425.

²¹ Raport al ambasadorului maghiar din București referitor la încercările de reformă din România cu privire la maghiari. O copie a raportului se găsește în arhiva fundației Jakabffy Elemér din Cluj

²² Această schimbare se prezintă și în vocabularul cotidian. La ședințele UPM membrii își ziceau frați, iar procesul verbal se încheia cu exclamația *Libertate!*. Din 1948 acest lucru se schimbă, termenul de tovarăș devenind cel uzual, procesele verbale încheindu-se cu exclamația *Trăiască Republica Populară Română!*

România s-a rezolvat în spiritul democrației și nu mai există nevoia unei organizații de apărare a intereselor²³.

Viața organizațională, cu privire specială asupra schimbărilor de efectiv

Anul 1945 a trecut cu înființarea organizațiilor provinciale și cu formarea vieții instituționale. Pe atunci, entuziasmul era uriaș, maghiarii se alăturau în masă UPM. Acest fenomen s-a lansat mai ales după expulzarea administrației românești, deoarece populația considera că expulzarea se datora intervenției UPM. Din această cauză priveau Armata Roșie cu încredere, o considerau eliberatoare, și astfel a crescut prestigiul partidelor de stânga, al PCR și mai ales al UPM. Probabil datorită expulzării, organizarea a decurs mai ușor în Transilvania de Nord decât în cea de Sud. Organizatorii UPM se deplasau liber cu autorizații scrise primite de la Armata Roșie, reușind astfel să facă propagandă în județ. În județul Cluj, formarea organizațiilor locale începe în noiembrie-decembrie 1944, în majoritatea cazurilor organizatorul fiind un delegat județean²⁴.

Organizarea planificată în cazul Clujului începe în mai 1945, după primul congres fiind convocată o ședință a comisiei organizatorice, unde Balogh Edgár face cunoscute sarcinile organizatorice. Astfel, în fiecare sector trebuia convocată o adunare la care să se facă cunoscută munca UPM, după care trebuia formată comisia administrativă locală. Aceasta va alege conducătorii comisiilor locale. După organizarea sectoarelor se convoacă o adunare generală la care se va forma organizația orășenească.

Mulțumită organizării sistematice, organizațiile locale cresc în număr și paralel cu aceasta crește și numărul membrilor. Conform raportului din iulie 1945 în județul Cluj 75 de comune au organizație locală, în 20- 35 populația maghiară este inclusă sporadic. Numărul membrilor este 27200 în județ la acest moment. Contrar deficiențelor organizatorice, conform raportului UPM este cea mai mare organizație de masă în județul Cluj²⁵. După raportul din septembrie, numărul comunelor crește la 96. Ultimul raport din 1945 este cel al lunii octombrie. Conform acestuia în județ sunt 100 organizații locale, efectivul fiind de 31311²⁶. Un raport din aceeași perioadă atestă un număr de 6659 de membri în Cluj, deci efectivul județean total este de 32859. Raportul susține că 90% din maghiari sunt membri UPM²⁷.

După declarația de la Târgu Mureș, UPM a desfășurat o politică activă de apărare a intereselor²⁸, încercând astfel să-și recâștige popularitatea. Izvoarele sunt incomplete pe anul 1946, astfel că există doar două rapoarte din județul Cluj. Conform raportului sinoptic, în județ existau 104 organizații, 94 fiind independente, iar 10 sporadice. Efectivul este de 39147, 31520 din aceștia în județ, 7622 în Cluj. În raport se recunoaște în același timp și faptul că în viața organizațională se simte un regres, aceasta fiind atribuită șovinismului și propagandei șușotitoare²⁹.

²³ Vincze Gábor, *A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája 1944-1953*. Budapest- Szeged, 1994, p. 89.

²⁴ În lipsa izvoarelor este imposibil de stabilit data exactă și locul înființării organelor locale.

²⁵ *Raport secretarial pe luna iulie*, ANDJ- Cluj, Fond. 26 UPM Cluj, Dos. 1/1945, f. 393. Pe baza regulamentului de funcționare satele din diasporă nu aveau dreptul la organizație independentă, ci se alăturau organizației cele mai apropiate. Este greu de precizat ce se consideră diasporă la momentul respectiv. Există o tendință de a declara independente unele organizații din diasporă, probabil pentru îmbunătățirea statisticilor.

²⁶ *Raport pe luna octombrie*, ANDJ- Cluj, Fond. 26 UPM Cluj, Dos. 1/1945, f. 16. Acest raport nu mai menționează diaspora, probabil acestea au fost redefinite.

²⁷ *Raport despre organizație*, ANDJ- Cluj, Fond. 26 UPM Cluj, Dos. 1/1945, f. 28.

²⁸ Se consideră politică de afront doar în zilele noastre, UPM nu se definea astfel niciodată, din contră se străduia să nu poate fi acuzată cu acest aspect.

²⁹ *Raport județul Cluj, ședință CC*, ANDJ- Cluj, Fond 26 UPM Cluj, Dos. 2/1946, f. 1- 2.

În aprilie 1946 centrul național emite o circulară conform căreia până la 10 mai trebuie epurate organizațiile locale. Trebuie excluși cei care au luptat în armata horthystă în timpul luptelor din septembrie 1944 ori au executat acțiuni teroriste sub protecția acesteia. Totodată trebuie excluși cei care manifestă atitudine șovinistă față de comunitate. Trebuie ținuti în evidență într-o grupă separată toți aceia care nu s-au alăturat până la acest moment nici UPM și nici vreunei alte organizații³⁰.

Datorită articolului lui Luka, apărut în ziarul „Igazság”, UPM intră în altă criză și din cauza schimbărilor din politica internă ajunge pe traiectorie forțată, neputându-se îndepărta de evenimente. Astfel recunosc lipsa vigilenței, renunță la politica de front popular și se angajează în epurare.

Viața organizațională intră într-o criză tot mai adâncă din această cauză. Conform datelor din 1947, efectivul scade în județul Cluj la 25671³¹. Apar nemulțumiri și la adresa organizației orașenești din cauza numărului scăzut de membri. Clujul ar trebui să aibă 25000 de membri, după un raport trimis centrului național în martie 1947, dar are doar 10-12000, și aceste date sunt nesigure deoarece evidența membrilor nu se ține timp de câteva luni³².

Date mai precise avem din aprilie 1947, efectivul fiind de 11602, crescut cu 312 față de luna precedentă.³³

În martie au început reorganizările, dar succesul acestora depindea în mare parte de situația financiară. S-a început și construirea unui sistem de responsabili de stradă, s-a ajuns la includerea a 14 străzi din oraș³⁴. Până la sfârșitul anului se simte o ușoară creștere în efectiv mulțumită reorganizării, în august numărul de membri fiind de 28734, iar în noiembrie 28902. În decembrie, efectivul scade însă iarăși la 29280³⁵.

Avem date referitoare la componența socială a membrilor de la începutul lui 1947. Conform acesteia, la nivel județean componența membrilor era următoarea: 65% agricultori, 22,5% muncitori, 12,56% intelectuali. La nivel orașenesc: 10,5% agricultori, 55% muncitori, 34,5% intelectuali³⁶.

Odată cu renașterea vieții organizaționale și în urma articolului lui Luka încep și excluderile. Deocamdată se verifică doar conducerea. În Cluj, excluderile încep în iunie 1947.

Anul 1948 a trecut cu reorganizarea, iar în același timp după pregătiri temeinice a început și epurarea organizațiilor locale de exploatare infiltrate care s-au folosit de lipsa vigilenței. Paralel a început și „agravarea luptei de clasă”, pe primul plan fiind predările, mai precis propagarea acestora.

³⁰ *Circulara Centrului Național UPM*, ANDJ- Cluj, Fond 28 UPM Turda, Dos. 1/1946, f. 96.

³¹ *Funcționarea organizației județene Cluj al UPM*, ANDJ- Cluj, Fond 26 UPM Cluj, Dos. 3/1947, f. 132. Referitor la anul 1947, interesant este faptul că organizațiile locale păstrau până în acel moment doar procesele verbale, acestea fiind înlocuite de la această dată de rapoartele lunare. Acest fenomen ar putea fi o altă dovadă a regresului din viața organizațională.

³² *Către Centrul Național*, ANDJ- Cluj, Fond 26 UPM Cluj, Dos. 3/1947, f. 3. Înainte sectoarele clujene nu se caracterizau astfel, o imagine de ansamblu este greu de alcătuit, dar sectoarele II. și V. au fost cele mai active în județ.

³³ *Raport pe luna aprilie*, ANDJ- Cluj, Fond 26 UPM Cluj, Dos. 3/1947, f. 13- 14.

³⁴ Sistemul responsabililor de stradă era complet în oraș între 1940-1944, acesta fiind cuprins de Organizația de Zece. UPM a recurs la acest sistem funcțional care înainte se concentra pe protecția socială, trecând acum la propagandă și la inițierea de noi membri. Ironia sorții, Puskás Lajos este exclus din UPM chiar în momentul în care partidul revine la sistemul responsabililor de stradă.

³⁵ *Raport secretarial pe luna octombrie, Raport secretarial pe luna decembrie*, ANDJ- Cluj, Fond 26 UPM Cluj, Dos. 3/1947, f. 137, 140, 143- 144.

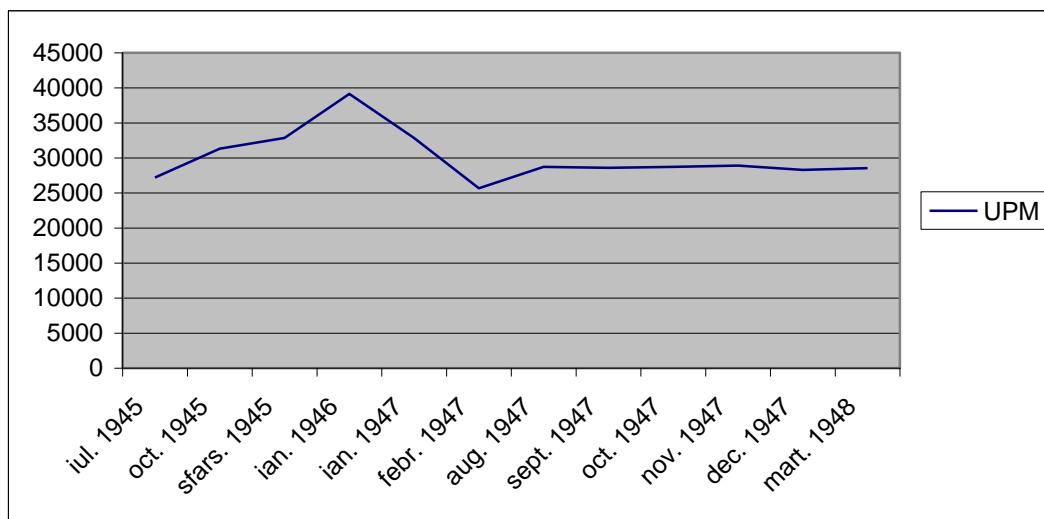
³⁶ *Funcționarea UPM județul Cluj, ianuarie- februarie 1947*, ANDJ- Cluj, Fond 26 UPM Cluj, Dos. 3/1947, f. 132.

Numărul de membri va cunoaște o creștere lentă mulțumită muncii organizatorice mai active și înființării sistemului de responsabili de stradă. Acest sistem se folosește în primul rând la oraș, de aceea efectivul crește în primul rând în orașe. Datele din aprilie 1948 atestă un număr de 28545 de membri UPM în județul Cluj, din care 13194 sunt bărbați, 9754 femei, iar 5597 tineri. În orașul Cluj UPM numără 12202 de membri, 6488 de bărbați și 5704 de femei³⁷. Conform datelor din noiembrie în Cluj sunt 15641 de membri, numărul lor crescând cu 433 în această lună³⁸.

În ciuda acestor fapte, viața organizațională luptă cu tot mai multe deficiențe. În urma unui control făcut la Cluj se dovedește că majoritatea membrilor sunt membri doar pe hârtie, organizația clujeană încasând doar 30% din cotizații.

Schimbări în efectiv

În cele de mai sus am prezentat istoria și viața organizațională a UPM până în 1948. În cele ce urmează doresc să analizez schimbările survenite în efectivul UPM cu ajutorul datelor statistice, respectiv să fac o comparație cu celelalte organizații de masă în cazul anilor 1946- 1947.

Schimbările survenite în efectivul UPM în județul Cluj între 1945-1948

Datele de mai sus provin din documentele UPM, însă datorită cauzelor mai sus menționate, acestea sunt incomplete. Cu toate acestea, din graficul de mai sus reies multe informații. Conform acestuia, UPM ajunge la popularitatea maximă la începutul lui 1946, numărând 39147 de membri, ceea ce corespunde rezultatelor cercetărilor anterioare. În același timp însă contrazice teoria conform căreia are loc o retragere în masă după declarația de la Târgu-Mureș.³⁹ În ianuarie 1947, după doar un an, ajunge la minimumul de efectiv, numărând doar 25671 de membri.

Declinul a avut mai multe cauze. Pe de o parte UPM nu a reușit să rezolve afronturile la adresa populației maghiare, lucru revendicat de membri săi. O altă cauză este faptul că după alegerile din 1946 PCR nu mai avea nevoie de UPM, asigurându-și puterea prin alegeri considerate democratice. În ciuda acestora, cel mai mare declin nu se datorează

³⁷ Raport UPM pe luna martie, ANDJ- Cluj, Fond 26 UPM Cluj, Dos. 1/1948, f. 29.

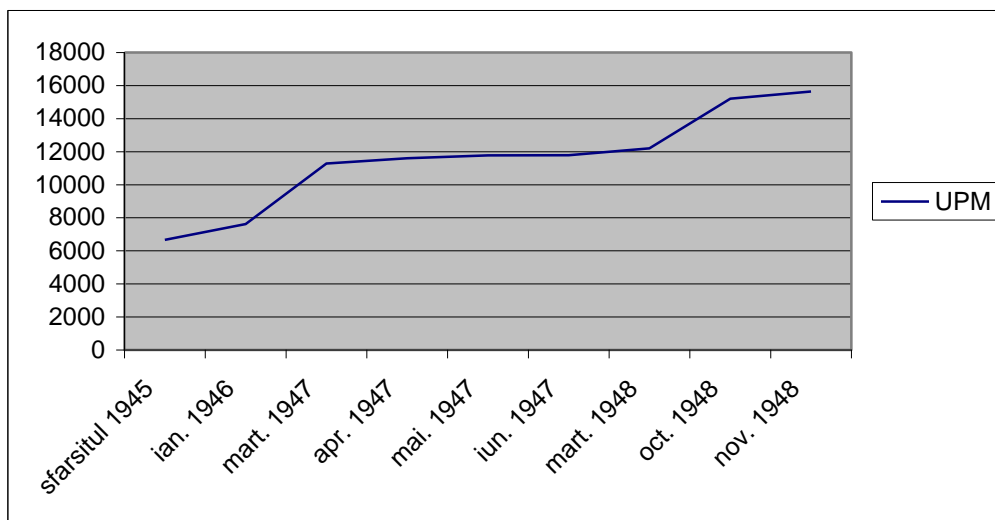
³⁸ Raport de activitate pe luna noiembrie, ANDJ- Cluj, Fond 26 UPM Cluj, Dos. 1/1948, f. 82.

³⁹ Există două posibilități de explicare a acestui fenomen. Fie datele sunt incomplete, fie retragerile în masă nu au avut loc în județul Cluj. După Vincze Gábor retragerile au avut loc în Partium, mai pe larg vezi: Vincze Gábor, *A Magyar Népi Szövetség válsága...*

acestui fapt, după cum reiese dintr-un raport trimis PCR⁴⁰. În acest raport se fac cunoscute două tabele referitoare la efectiv. Conform unuia dintre ele, efectivul partidului este de 40981, dar numărul real al membrilor este de doar 25074. Această discrepanță se datorează faptului că partidul considera membri doar pe aceia care plăteau cotizația. Prin contrast, PCR considera membri pe toți cei care s-au înscris în partid, fapt ce reiese și dintr-un document din septembrie 1947. Efectivul oficial al PCR este de 24578 dintre care doar 1916, adică 7,78% plătesc cotizație.⁴¹

Din a doua jumătate a lui 1947 o ușoară creștere se face simțită, numărul membrilor stabilizându-se în jurul cifrei de 27800. Probabil aceasta se datorează reorganizării, deoarece din martie 1947 se înființează sistemul de responsabili de stradă.

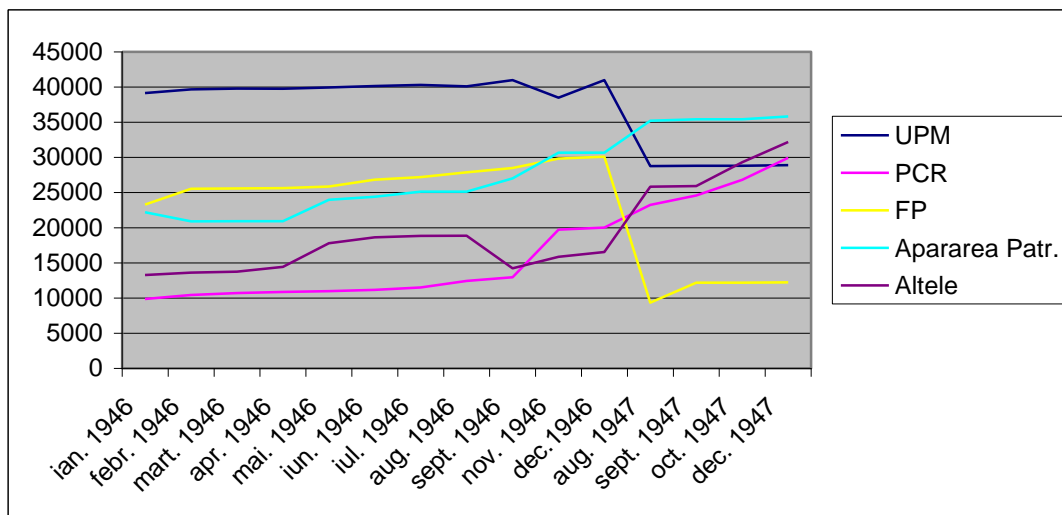
Schimbarea efectivului UPM în Cluj 1945-1948

Din păcate datele referitoare la Cluj Napoca sunt și mai incomplete ca cele județene, de aceea graficul este și el distorsionat. Acesta se datorează faptului că datele – în afară de primele două – provin doar de la începutul lui 1947, dată de la care numărul membrilor crește nu prin alăturare voluntară, ci prin munca responsabililor de stradă. Aici se construiește rețeaua responsabililor de stradă și creșterea efectivului se datorează acestora. Însă chiar și în aceste condiții UPM are un efectiv mult inferior în oraș față de ce se aștepta de la un oraș locuit în majoritate de maghiari.

În cele ce urmează aș dori să fac comparații privind anul 1946-1947, folosind informații provenite din documentele PCR. În afară de datele UPM și PCR aș dori să le compar cu Frontul Plugarilor și Apărarea Patriotică. Graficul astfel obținut este iarăși distorsionat, deoarece datele referitoare la prima jumătate a anului 1947 lipsesc cu desăvârșire. Denumirea de „altele” se referă la acele organizații de masă de stânga care sunt incluse în datele PCR.

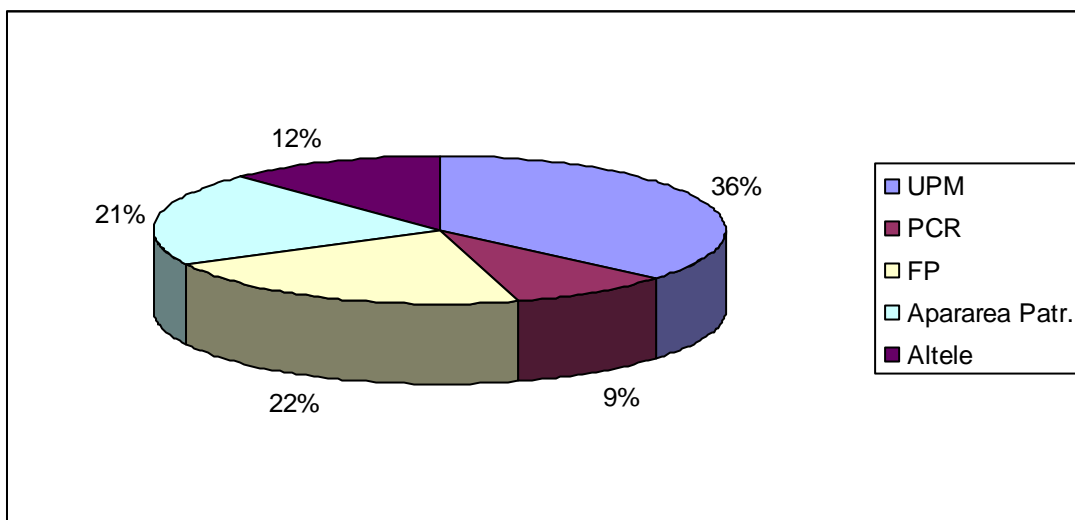
⁴⁰ Raport de activitate UPM între martie 1946- ianuarie 1947, ANDJ- Cluj, Fond 26 UPM Cluj, Dos. 2/1947, f. 5. Faptul că raportul era adresat PCR reiese și din textul redactat direct în limba română.

⁴¹ Tabel cu efectivul PCR în luna septembrie, ANDJ- Cluj, Fond 2 Comitetul Județean PCR- Cluj, Dos. 3/1947. Acest număr crește la 22% în octombrie. În cazul UPM însă peste jumătate (61,18%) continuă să plătească cotizație.

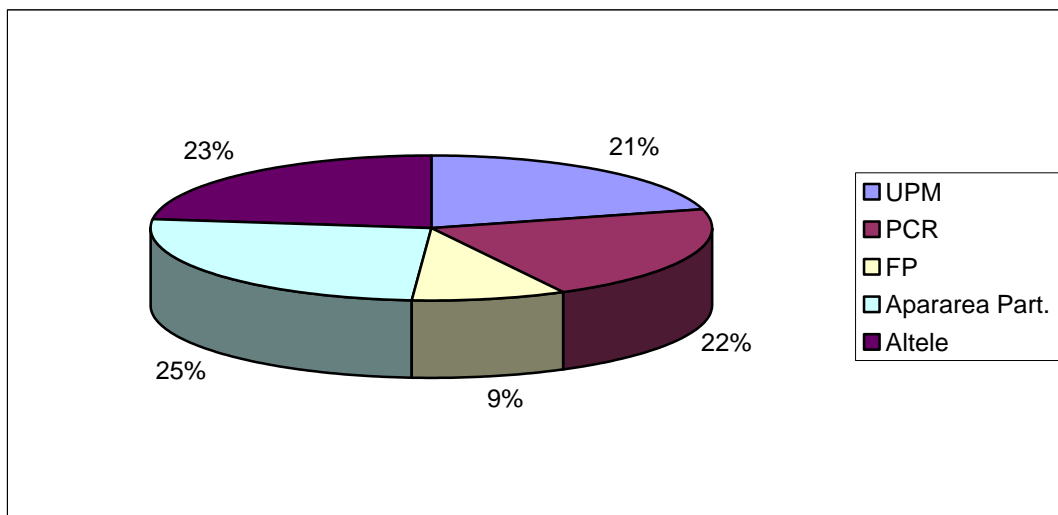

Schimbările în efectivul PCR și al organizațiilor sale de masă în anul 1946- 1947 în județul Cluj

Din datele de mai sus reiese faptul că afirmația conform căreia UPM este cea mai mare organizație de masă în primii ani, corespunde realității. Cu cei 39142 de membri ai săi conduce cu mult în fața celorlalte organizații. (PCR are la acest moment doar 9850 de membri, Apărarea Patriotică 22200, iar Frontul Plugarilor 23278). Cele menționate mai sus - și anume că începând din 1947 membri adevărați ai UPM se consideră doar aceia care plătesc cotizația - se confirmă și aici. Regresul în efectivul Frontului Plugarilor se poate explica prin același fenomen, deși nu dețin date referitoare la acest fapt. Astfel Apărarea Patriotică devine cea mai numeroasă organizație în județ, ajungând la sfârșitul lui 1947 la 35824 de membri (UPM având un efectiv de 28886). Cea mai rapidă evoluție o are însă PCR care până la sfârșitul lui 1947 și-a triplat efectivul de la 9850 la 29935. Un salt mai mare se poate observa la sfârșitul anului 1946 care se datorează probabil campaniei electorale, respectiv victoriei partidului în alegeri.

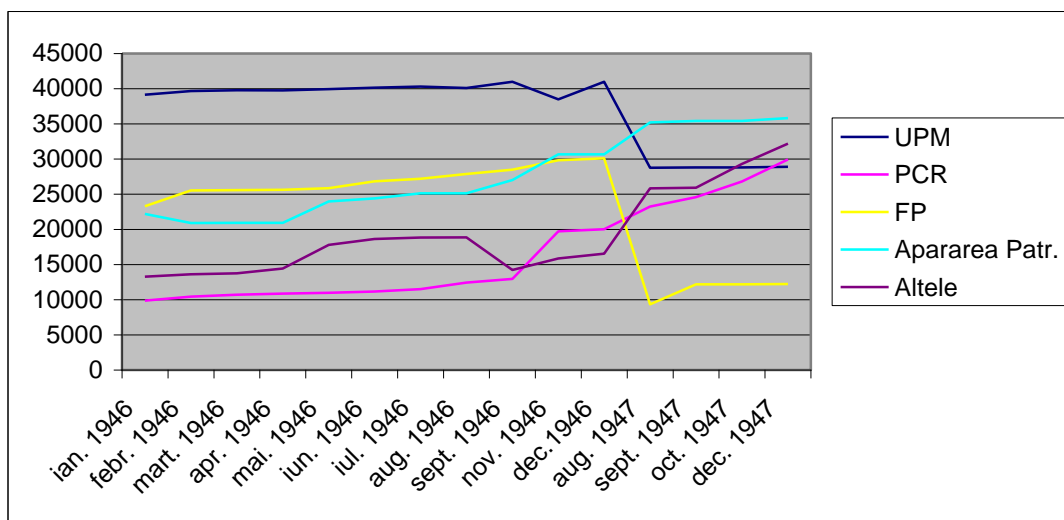

Procentajul PCR și al organizațiilor sale de masă în ianuarie 1946 în județul Cluj

Procentajul PCR și al organizațiilor sale de masă în decembrie 1947 în județul Cluj

Din analiza celor două grafice de mai sus reies aceleași concluzii. Cel mai mare regres a fost înregistrat de Frontul Plugarilor (de la 22% la 9%), urmat de UPM (de la 36% la 21%). Apărarea Patriotică a avut o ușoară creștere, în timp ce PCR și celelalte organizații și-au dublat efectivul (de la 12% la 25%). Totodată se afirmă prioritatea PCR (de la 9% ajunge la 22%).

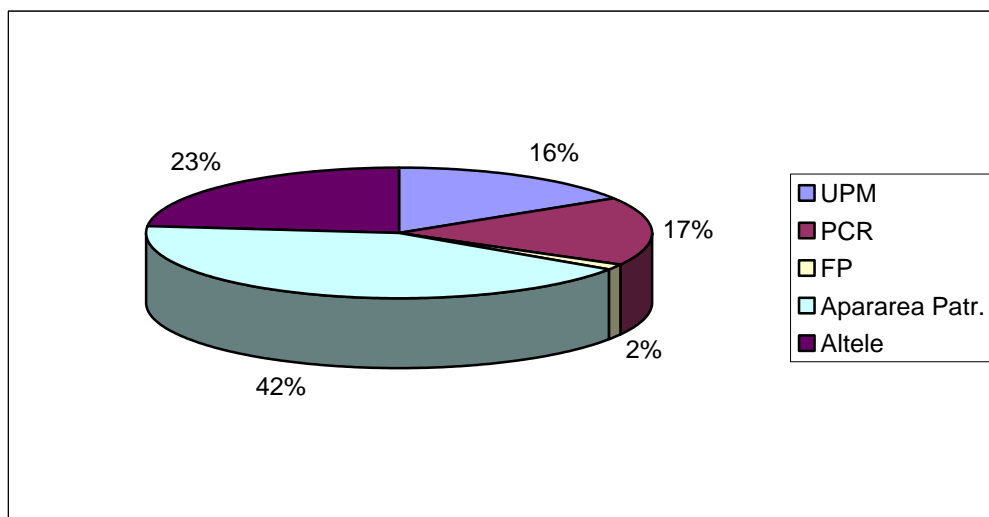

Schimbările în efectivul PCR și al organizațiilor sale de masă în Cluj în anul 1946-1947

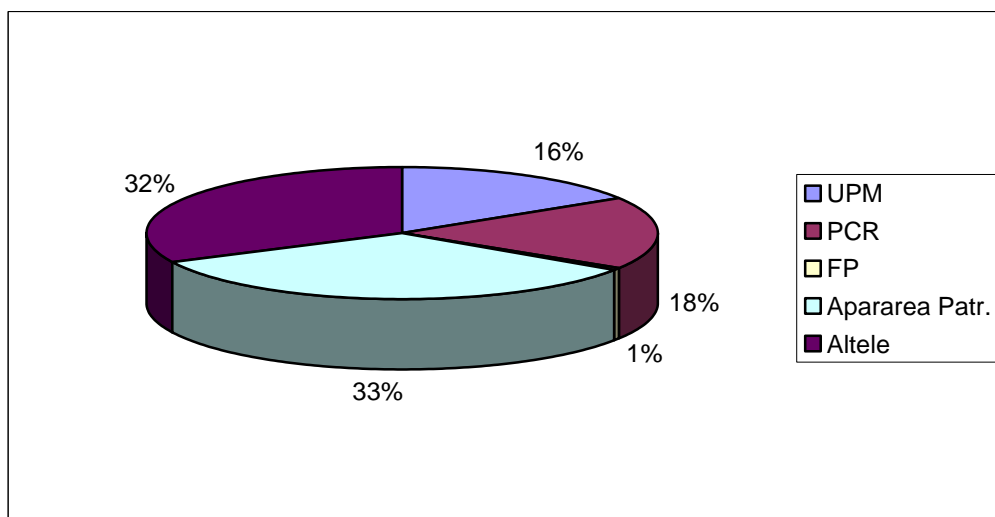
Prin contrast cu statisticile județene, în Cluj cea mai mare organizație este Apărarea Patriotică, având 20000 de membri în ianuarie 1946. La sfârșitul anului intervine o fluctuație⁴² (în decembrie 1946 are 20006 de membri, în timp ce în septembrie 1947 are deja 37696 de membri), dar totuși este cea mai mare organizație în decembrie 1947 cu cei 28093 de membri ai săi. Frontul Plugarilor are un efectiv scăzut, fenomen ce se explică prin faptul că partidul se baza pe țărănimea săracă din mediul rural. Prin contrast cu datele județene, efectivele PCR și UPM cresc în paralel, iar până în decembrie 1947 PCR depășește UPM având 15002 de membri față de 13538 ai UPM. Cea mai mare diferență în

⁴² Cercetarea istoriei formațiunilor mai mici are încă de așteptat, este imposibil de precizat ce a cauzat fluctuația menționată.

efectivul celor două partide se poate sesiza în noiembrie 1946, cauzată poate de alegerile terminate cu victoria netă a PCR și o participare mai slabă a UPM față de așteptări (în acest moment PCR are 13793 de membri în timp ce UPM doar 7854).

Procentajul PCR și al organizațiilor sale de masă în ianuarie 1946 în Cluj

Procentajul PCR și al organizațiilor sale de masă în decembrie 1947 în Cluj

Din compararea celor două grafice de mai sus reies rezultate asemănătoare. Conform acestora în ianuarie 1946 simpatizanții comuniști sunt membri ai Apărării Patriotice în proporție de 42%, iar în ianuarie 1947 o treime a acestora sunt membri ai Apărării. Este semnificativ faptul că UPM nu a reușit să-și mărească efectivul în oraș în cei doi ani.

În cele ce urmează aș dori să prezint suprapunerile între efectivele organizațiilor cercetate. Aceste informații provin tot din documente ale PCR, acte în care apar nu numai informații referitoare la fiecare organizație de masă, dar și numărul membrilor care sunt și membri PCR.

Evoluția numărului de membri ai Uniunii Populare Maghiare în județul Cluj (1945–1948)

luna	UPM	Din care PCR	%	FP	Din care PCR	%	Apărarea Patriotică	Din care PCR	%
1946 ian.	39142	1044	2,66	23278	214	0,91	22200	341	1,53
1946 febr.	39667	1092	2,75	25538	236	0,92	20900	385	1,84
1946 mart.	39775	1160	2,91	25583	284	1,11	20917	385	1,84
1946 apr.	39752	1160	2,91	25614	318	1,24	20917	385	1,84
1946 mai.	39929	1160	2,90	25850	318	1,24	23955	385	1,60
1946 iun.	40146	1946	4,84	26838	318	1,18	24400	385	1,57
1946 iul.	40299	1946	4,84	27185	318	1,16	25129	385	1,53
1946 aug.	40099	1946	4,84	27868	318	1,14	25129	385	1,53
1946 sept.	40988	1946	4,84	28476	318	1,11	27000	436	1,61
1946 nov.	38476	192	0,49	29818	318	1,06	30657	436	1,42
1946 dec.	40981	200	0,49	30094	318	1,05	30657	436	1,42
1947 aug.	28762	1257	4,36	9331	651	6,97	35211	995	2,82
1947 sept.	28812	1257	4,35	12174	371	3,47	35424	995	2,82
1947 oct.	28812	1257	4,35	12174	371	3,47	35424	995	2,82
1947 dec.	28886	1282	4,43	12214	371	3,03	35824	1022	2,85

Procentajul de suprapunere între efectivele organizațiilor cercetate în județul Cluj, în 1946- 1947

luna	UPM	Din care PCR	%	FP	Din care PCR	%	Apărarea Patriotică	Din care PCR	%
1946 ian.	7622	325	4,26	725	72	9,93	20000	293	1,46
1946 febr.	7717	335	4,34	757	74	9,77	19000	325	1,71
1946 mart.	7735	400	5,17	757	84	11,09	19000	325	1,71
1946 apr.	7832	400	5,10	757	95	12,54	19000	325	1,71
1946 mai	7932	400	5,04	757	95	12,54	21755	325	1,49
1946	8149	700	8,5	756	95	12,54	22310	325	1,39

iun. 1946	8300	700	8,43	756	95	12,54	23039	325	1,41
aug. 1946	8590	700	8,18	1000	95	9,5	23039	325	1,41
sept. 1946	9110	700	7,68	1000	95	9,5	24528	325	1,32
nov. 1946	7854	50	0,63	2033	95	4,67	26006	325	1,24
dec. 1947	10359	50	0,48	2096	95	4,66	20006	325	1,24
aug. 1947	13449	375	2,78	2121	310	14,61	27488	673	2,44
sept. 1947	13467	375	2,78	394	30	7,61	37696	673	1,78
oct. 1947	13464	375	2,78	394	30	7,61	27693	673	2,43
dec. 1947	13538	400	2,95	434	30	6,91	28093	700	2,49

Procentajul de suprapunere între efectivele organizațiilor cercetate în Cluj, în 1946- 1947

Din compararea celor două tabele reiese că procentajul de suprapunere între efectivele diferitelor partide - adică numărul acelor care sunt și membri într-o organizație de masă și membri PCR- este mult mai mic decât se credea anterior. Ca și în cazul efectivului de partid, se observă și aici o diferență între județ și oraș. În timp ce în județ suprapunerea rămâne sub 5%, în cazul orașului aceasta se ridică la aproape 15%. În cazul județului cea mai mare proporție este reprezentată de UPM, în a doua jumătate a anului 1946 ajunge la 4,84%. După alegerile din 1946 mulți se retrag din UPM și din PCR, asemănător cu cazul efectivelor de partid, astfel că acest procent va cunoaște o scădere, ajungând la 0,5%, fiind cea mai scăzută proporție dintre toate organizațiile. În cazul celorlalte două organizații se remarcă o creștere lentă ca și în cazul UPM, dar proporția rămâne mereu inferioară UPM și nu ajunge la un procent mai mare de 3%.

În cazul orașului proporția cea mai ridicată o reprezintă Frontul Plugarilor, care în august 1947 ajunge la 14,61%. Datele statistice confirmă însă și în acest caz UPM în frunte și numărul membrilor comuni pentru Frontul Plugarilor și PCR ajunge cel mai mare doar în 1947.

Concluzii

Din datele de mai sus putem afirma că, deși după 1945 UPM este singurul partid politic bazat pe criteriu etnic, majoritatea populației maghiare nu i se alătură. Astfel nu se confirmă afirmația din acele vremuri conform căreia 90% dintre maghiari erau membri ai UPM. Cealaltă afirmație care definea UPM ca organizația-mamă a populației maghiare din Transilvania ce dorea încadrarea tuturor maghiarilor, indiferent dacă aceștia erau sau nu deja membri unei organizații considerate democratice - se dovedește a fi doar propagandă.

Conform statisticii partidului, populația județului în acest timp era de aproximativ 366000 de persoane, 30- 35% fiind de etnie maghiară. Prin contrast, luând în considerare datele de la începutul lui 1946, apogeul UPM, doar 10% din populația maghiară a fost membră a partidului. În cazul Clujului –luând în considerare cel mai ridicat număr de membri- doar aproximativ 10% din populație s-a alăturat partidului, acest procent fiind însă mai slab, căci populația orașului era în majoritate maghiară.

Astfel, un raport al ambasadei maghiare care afirma că înainte de alegerile din 1946 UPM este susținut de 10% al populației de etnie maghiară din Transilvania se dovedește a fi real. În același timp, de la jumătatea anului 1947 efectivul UPM se stabilizează, acesta fiind rezultatul înființării sistemului de responsabili de stradă. De la această dată oamenii nu se mai alătură voluntar, ci mai ales ca efect al muncii acestor agitatori. Sistemul a fost folosit în Cluj, de aceea efectivul crește semnificativ în oraș.

Comparând cu alte organizații de masă, putem afirma că în 1945- 1946 UPM este organizația cu cei mai mulți membri. Începând cu 1947 această proporție se va schimba, deoarece UPM consideră membri doar pe aceia care plătesc cotizația. Și acest fapt arată diferența față de PCR care și-a propus creșterea efectivului și îi considera membri pe toți cei care au intrat în partid. Din acest motiv, mai ales mulțumită Anei Pauker, chiar și foști legionari s-au putut înscrie în partid.

Tot din statistici reiese și faptul că – cel puțin la nivel județean – partidul nu a fost părăsit din cauza declarației de la Târgu-Mureș⁴³, ci regresul a fost urmarea alegerilor din 1946. O explicație ar fi că, până la această dată, o parte a populației a fost decepționată de partid, ceea ce și-a pus amprenta pe rezultatele alegerilor, unde UPM nu a reușit să confirme așteptările.

Cercetând fondurile PCR cea mai interesantă informație este probabil cea care se referă la suprapunerile dintre efectivele diferitelor partide. Conform acesteia, proporția este mult mai mică față de teoriile anterioare⁴⁴. Explicații referitoare la acest fenomen necesită cercetări ulterioare. În cazul Clujului, proporția mai scăzută poate fi explicată prin prezența accentuată a intelectualității care se situa departe de ideologia de stânga.

Luând în considerare cele de mai sus, rolul organizațiilor în masă trebuie redefinit, deoarece acestea au reușit să-și atingă obiectivele și cel puțin pe hârtie au reușit să recruteze acele categorii pe care doreau să le includă în rândurile lor în momentul înființării. Totodată, apare o altă întrebare asupra rostului cercetărilor referitoare la retragerile masive care au urmat declarației de la Târgu-Mureș, respectiv la suprapunerile dintre efectivele diferitelor partide.

The Number of Members of the Hungarian Popular Union (UPM) in the County of Cluj (1945-1948)

Abstract

Although after 1945 the Hungarian Popular Union (UPM) is the only political party organized on ethnical criteria, most of the Hungarians would not join the Union.

According to the statistics of the party, in this period the population of the county was of about 366000 persons, of which 30-35% was Hungarian. In 1946, when the UPM reached its maximum popularity, only 10% of the Hungarian population was member of the party.

Compared to other mass organizations of the County of Cluj, the number of the UPM members was the highest between 1945 and 1946. Starting with 1947, this proportion will change, due to the fact that UPM considers as a member only those who pay the financial contribution. The difference between UPM and the Romanian Communist Party (PCR) is visible at this point, because PCR considers as a member anyone who joined the party.

---

⁴³ Conform datelor din epocă, retragerile în masă au avut loc în Secuime și în Partium.

⁴⁴ Din izvoarele apărute recent se pare însă, că există diferențe semnificative între diferite regiuni, referitor la acest aspect. De aceea, rezultatele obținute aici nu se pot generaliza și accepta la nivel național. Astfel, tema necesită o cercetare ulterioară pentru a afla cauza diferențelor dintre aceste date.

The most interesting information is probably the one referring to the superposition of the members of different political parties. The proportion of the superposition is much smaller than the one assumed until now.

BIBLIOGRAFIE

Izvoare:

Arhivele Naționale Direcția Județeană Cluj, *Fond Comitetul Județean PCR- Secția de organizație*

Arhivele Naționale Direcția Județeană Cluj, *Fond Uniunea Populară Maghiară Cluj*

Studii de specialitate

***, *Autonomisták és centralisták, Észak Erdély a két román bevonulás között 1944 szeptember – 1945 március (Autonomiști și centraliști, Transilvania de nord între cele două administrații românești, septembrie 1944- martie 1945)* Szerk. Nagy Mihály Zoltán, Vincze Gábor, Pro-Print, Csíkszereda, 2004.

Cătănuș, Dan, Neacșu, Gheorghe, *Componența PCR în perioada 1945- 1970. Evaluări statistice.* în. Arhivele Totalitarismului, 1998/4.

Chiper, Ioan, *Contribuții privind evoluția numerică și compoziția etnică a PCR 1921-1952,* în. Arhivele Totalitarismului 1998/4.

Novák, Csaba Zolán, *A Román Kommunista Párt hatalmi szerkezetének kiépítése Maros megyében, 1944- 1948, (Constituirea structurii de putere a Partidului Comunist, Român în județul Mureș)* în. *Autonom Magyarok? Székelyföld változása az „ötvenes” években,* szerk. Bárdi Nándor, Pro - print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2005.

*** *România în viața politică 1945,* cord. Ioan Scurtu, Arhivele Statului din România, București, 1994.

Vincze, Gábor, *Határkérdés, kisebbségi kérdés (Problema graniței, problema minoritară),* în. *Illúziók és csalódások,* Status, Csíkszereda, 1999.

Vincze, Gábor, *A Magyar Népi Szövetség válsága, (Criza Uniunii Populare Maghiare)* Magyar Kisebbség, 1999/ 2-3.

Vincze, Gábor, *A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája 1944- 1953. (Cronologia istorică a minorității maghiare din România 1944- 1953),* Budapest-Szeged, 1994.

Virgiliu, Țărău, *Considerații asupra dinamicii interne a Partidului Comunist Român, în anii 1944- 1947, Studii de caz, județul Cluj,* în. Anuarul Institutului de Istorie Cluj, 1996.